

Nyt fra åstedet

En anskuelsesundervisning i, hvordan god prosa bliver til. Gyrðir Elíasson har sine ben solidt plantet i Islands størknede lava og får mystikken til at vokse derfra.

Thomas Bredsdorff

Novellebog. Gyrðir Elíasson:

Ved Sandåen. En pastoralsonate.

Oversat af Erik Skyum-Nielsen.

Forlaget Torgard, 140 sider, 179 kroner.

Har du Pluskort, får du 20 pct. rabat på bøger

i Boghallen eller fri levering hos Saxo.com.

Læs mere på politiken.dk/plus.

Der var så dejligt ude på landet – men det ved vi jo godt ikke passer. Der skulle være dejligt, intet ville egne sig bedre for en naturmaler end at bo i en skov. Men billederne vil ikke komme. Til sidst sidder maleren og glør gennem den tomme blindramme ud på den forbandede skov, der ikke vil komme til live på hans lærred. Mens spøgelseserne fra hans liv huserer kun alt for livligt.

Gyrðir Elíassons novellesamling 'Mellem træerne' var en af de sidste mange års mest oplagte vindere, da den i fjor skaffede ham Nordisk Råds Litteraturpris. Hans sproglige minimalisme ligger godt for både gys og humor. Prisbogens fem år gamle forgænger, som Erik Skyum nu har oversat til et kongenialt dansk, spiller på færre strenge, men gør det fuldstændig rent.

'Ved Sandåen' – en mellemting mellem en lang novelle og en kort roman, med forfatterens eget ord en 'pastoralsonate' – handler om en islandsk maler, der har slået sig ned ved en skov. Et særsyn i et land, der mest er dækket af is, lava og mos. Han kan da heller ikke nære sig for at fyre den gamle danske vittighed af: Hvad skal man gøre, hvis man er faret vild i en islandsk skov? Svar: rejse sig op. Men i et sprog som Elíassons kan selv små vækster skabe stor mystik.

DEN NAVNLØSE maler har to campingvogne, en til at sove i og en til at male i. Dem har han parkeret på en dertil indrettet plads omgivet af folk med osende grillbål og boldspillende børn. Ingen inviterer ham over, ingen henvender sig. Han er alene midt blandt menneskene. Har aldrig lært at grille.

Tingene er, hvad de er. Det er tomheden omkring dem, der får dem til at virke enestående

Når han får nok af dem, og det får han hurtigt, går han ture langs åen i skoven. Her er der mindre dødt end blandt de levende. En grav, hvor en bonde ligger jordfæstet ved siden af sin hest, sætter gang i hans fantasi. Der er træerne, han gerne vil male. Og så er der en æggende skovnymfe, som hele tiden dukker op, klædt i rødt, klædt i grønt, klædt i ingenting.

Da han en dag banker på skovbetjentens dør, er det hende der lukker op. Hun taler med en fremmed accent, er endnu mere æggende på nært hold. Er hun mon betjentens kone eller en rigtig dryade? Spørgsmålet ender med at få et ret trivielt svar.

OG DERI ligger en pointe. Elíasson er nemlig ikke magisk realist, som flere

BLANDT VENNER.

Gyrðir Elíasson er her revet ud af den islandske natur, han har rod i. Men han trives øjensynlig også blandt bøger.

Arkivfoto: Morten Langkilde

har kaldt ham. Han er langt mere realist end sydamerikanerne. Hans ben forbliver solidt plantet på den størknede lava. Ting har en naturlig forklaring.

Nej, Elíasson er derimod mere mystisk end magisk. Der er mysteriernes trance over de sindstilstande, han skildrer, ikke tryllekunst. Tingene er, hvad de er. Det er tomheden omkring dem, der får dem til at virke enestående.

Et godt eksempel er en biljagt i ødemarken. Maleren kører af sted i sit lig af en vogn. Bag ham dukker en lastbil op med tonede ruder. Dens horn tuder. Dens køler ligger lige bag malerens kofanger, lige meget om han kører hurtigt eller langsomt, hele tiden bliver han forfulgt af spøgelsesbilen.

Til sidst giver han op, rykker ind til siden og lader den uhyggelige forfølger overhale. Han ser først nu, at ladet er fyldt med dampende asfalt.

»I mine tanker herskede der ingen tvivl om, at asfalten har skullet bruges til reparation af veje i Underverdenen. Jeg ser lastvognen for mig, idet den brøler ned i en mørk lavahule, disse naturlige tunneller som ingen ved hvor ender. Det gnistrer i mørket, idet ladet slår imod hulens vægge, men ingen lygter på bilen er tændt«.

Det er først i mandens tanker, oplevelsen bliver mytologisk. Virkeligheden uden for dem bliver ved at være virkelig.

MALERENS FORTID dukker op i skikkelse af en søn, der en dag banker på campingvognens dør. De to ved ikke, hvad de skal snakke om. Ud over at sønnen har en søster, som ingen af de to ser. Slut med ham. Skovbetjenten banker også på og skrider lige så hurtigt.

Den superminimalistiske spilleregul for denne bog er med andre ord, at møder mellem mennesker stort set er elimineret. Dermed også replikskifter med undertekst, som udgør glansnumre i Gyrðir Elíassons novellebog.

Han påkalder Thoreaus 'Walden', eneboerklassikeren numero uno, men kun for at gøre kontrasten tydelig. Den amerikanske helt opsøgte ensomheden ved skovsøen for at leve livet og fordybe sig i sin kunst. Hans islandske efterkommer driver det hverken til liv eller malerkunst.

Forfatteren bag maleren har til gengæld tegnet ham med en fuldstændig sikker hånd. 'Ved Sandåen' er et fund for den, der vil studere skrivekunstens åsted. Eller for at blive i forfatterens billedsprog, den er ikke så meget en pastoralsonate som en etude, et svært, men fuldstændig gennemsigtigt stykke.

thomas.bredsdorff@pol.dk

